

Михайло Матяш, Сергій Максименко
Віталій Луньов, Андрій Павлов
Богдан Ткач, Сергій Середа

ІНТЕГРАТИВНІ ЗАСАДИ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ:

нормогенез, нейронауки
та поведінка щодо здоров'я

Підручник

УДК 159.9:61+612.8+159.922

173

*Рекомендовано в якості підручника Вченою радою
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН (протокол № 2 від 29.02.2024 року)
для студентів спеціальностей 053-психологія, 225 – медична психологія*

Виконано за сприяння House of Educations & Research (71-75, Shelton Street, Covent Garden,
London, United Kingdom, WC2H 9JQ)

Рецензенти:

Алла Борисюк – професор, доктор психологічних наук, завідувач кафедри психології та філософії Буковинського державного медичного університету.

Маріанна Маркова – професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри сексології, психотерапії та медичної психології ННПЮ Харківського національного медичного університету.

Наталія Родіна – професор, доктор психологічних наук, завідувач кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Інга Рожкова – професор, доктор наук з державного управління, кандидат медичних наук, професор кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Матяш М., Максименко С., Луньов В., Павлов А., Ткач Б., Середа С.

173 Інтегративні засади медичної психології: нормогенез, нейронауки та поведінка щодо здоров'я: підручник / за заг. ред. В. Луньова. Київ: «Видавництво Людмила», 2024. 268 с.

ISBN 978-617-7828-00-0

Підручник «Інтегративні засади медичної психології: нормогенез, нейронауки та поведінка щодо здоров'я» є науково-навчальним виданням, що охоплює широкий спектр тем, пов'язаних з медичною психологією. Автори докладно розглядають методологічні засади діяльності медичних психологів, з особливим акцентом на спеціальність 225 – медична психологія. Видання також буде корисним для клінічних психологів, спеціальність 053 – психологія.

Підручник складається з семи розділів, кожен з яких занурює читача в міждисциплінарні дискусії медичної психології, такі як нейропсихологія, нейроімуноендокринологія, психологічна медицина, поведінкова медицина та медицина способу життя, а також психологія здоров'я. Особлива увага приділяється інтеграції біологічних, психологічних і соціальних факторів у профілактику та лікуванні хвороб, а також важливості міждисциплінарного підходу в сучасній медицині. Автори підкреслюють необхідність володіти достатніми знаннями та компетенціями в перерахованих сферах для лікарів-психологів, вказуючи на важливість глибокого розуміння складних взаємозв'язків між психічним здоров'ям і фізичним станом пацієнтів. Видання відзначається багатим теоретичним обґрунтуванням та практичними висновками, що робить його незамінним ресурсом для студентів, аспірантів та професіоналів у галузі медичної психології та суміжних дисциплін.

Завдяки своєму унікальному підходу та комплексному огляду сучасних досліджень і практик, цей підручник становить важливий вклад у розвиток медичної психології та відіграє ключову роль у підготовці покоління фахівців, здатних інтегрувати психологічні та медичні знання для покращення здоров'я та добробуту пацієнтів.

159.9:61+612.8+159.922

© Матяш, М., Максименко, С., Луньов, В.,
Павлов, А., Ткач, Б., & Середа, С., 2024

ISBN 978-617-7828-00-0

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

Михайло Матяш – академік МАОН України, заслужений лікар України, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, Президент Асоціації з медичної та психологічної реабілітації (р.2,3,5,6, наукова редакція).

Сергій Максименко – академік НАПН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Заслужений діяч науки і техніки України, директор Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Президент Товариства психологів України. Ініціатор започаткування медичної психології як лікарської спеціальності в Україні (р.1, 7, наукова редакція).

Віталій Луньов – академік Королівської академії медичних наук Ірландії, Королівського товариства Святого Георга Патронату Британського Монарха, Української академії наук, Американської академії клінічної психології. Доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (р.2-7, загальна і наукова редакція).

Андрій Павлов – академік Королівської академії медичних наук Ірландії, Королівського товариства Святого Георга Патронату Британського Монарха. Кандидат медичних наук, лікар-нейрохірург відділення нейротравми ДУ «Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова НАМН України» (р.4-7).

Богдан Ткач – академік Королівської академії медичних наук Ірландії, лікар, нейропсихолог, доктор психологічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, керівник науково-практичного центру Нейропсихології та психосоматики ДЕВА-КЛІНІК (р. 2-4)

Сергій Серeda – аспірант Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, член Американської психологічної асоціації (р.3).

ЗМІСТ

Розділ 1.

Ортобіоз розвитку людини: генетико-психологічний погляд на риси особистості та їх патологізацію 7

Розділ 2.

Психологія нормогенезу: підходи до розуміння норми в психології 29

Розділ 3.

Нейропсихологія як методологічна основа практики медичного психолога 59

Розділ 4.

Нейроімуноендокринологія як методологічна основа практики медичного психолога 112

Розділ 5.

Психологічна медицина як методологічна основа практики медичного психолога 148

Розділ 6.

Поведінкова медицина та медицина способу життя як методологічна основа практики медичних психологів 180

Розділ 7.

Психологія здоров'я та науки про здоров'я
як методологічна основа практики
медичних психологів .....

Післямова .....

Список використаних джерел .....

РОЗДІЛ 1**Ортобіоз розвитку людини:****генетико-психологічний погляд на риси
особистості та їх патологізацію**

... 214

..... 251

..... 255

Цей розділ заглиблюється у сферу генетичної психології, зосереджуючись на концепції ортобіозу в контексті розвитку людської особистості. Ортобіоз, визначений як оптимальне психологічне та фізіологічне функціонування у відповідності з генетичним та екологічним контекстом індивіда, слугує основоположним поняттям для цього дослідження. У розділі розглядається складний взаємозв'язок між генетичною схильністю та факторами навколишнього середовища у формуванні рис особистості та їх потенційної патологізації. Обговорюється континуум особистісних рис, від нормальних варіацій до патологічних крайнощів, підкреслюючи тонкий поріг між ними. Досліджується, як ці риси розвиваються і змінюються протягом життя під впливом як вроджених генетичних факторів, так і зовнішніх умов навколишнього середовища. Мета полягає в тому, щоб забезпечити комплексне розуміння факторів, які сприяють розвитку особистості, що має значення для клінічної практики, освітніх установ і психологічних досліджень. Дослідження завершується визнанням динамічної природи суперечки між природою і вихованням та необхідності цілісного підходу до розуміння людської особистості.